

สถาบันทางการเมืองการปกครองของไทย

สถาบันทางการเมืองการปกครองของไทย

2

- พระมหากษัตริย์
- รัฐธรรมนูญ
- นิติบัญญัติ
- บริหาร
- ตุลาการ
- พรรคการเมือง
- กลุ่มผลประโยชน์

พระมหากษัตริย์

พระมหากษัตริย์

4

- สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันสำคัญสถาบันหนึ่ง ซึ่งอยู่คู่กับชาติไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ

บทบาทของพระมหากษัตริย์ไทยได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย คือ

- สมัยกรุงสุโขทัย
- สมัยกรุงศรีอยุธยา
- สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- สมัยประชาธิปไตย

สมัยกรุงสุโขทัย

5

- พระมหากษัตริย์ทำหน้าที่เป็นประมุขของรัฐ
- มีอำนาจเด็ดขาดในการบริหารราชการแผ่นดินแต่เพียงผู้เดียว
- พระมหากษัตริย์ทรงอยู่ใกล้ชิดกับราษฎรมาก และจะฟังเสียงของราษฎร
- ความสัมพันธ์ระหว่างพระมหากษัตริย์กับราษฎรมีลักษณะเหมือนพ่อกับลูก
- เกิดวัฒนธรรมทางการปกครองที่เรียกว่า พ่อปกครองลูก

สมัยกรุงศรีอยุธยา

6

- พระมหากษัตริย์ดำรงอยู่ในฐานะสมมติเทพ หรือเทวราชา ตามลัทธิเทวสิทธิ์ ซึ่งได้รับมาจากขอม และขอมรับมาจากอินเดีย
- ความสัมพันธ์ระหว่างพระมหากษัตริย์กับราษฎรเป็นแบบ นายกับบ่าว หรือ เจ้ากับข้า
- พระมหากษัตริย์มีอำนาจเด็ดขาดแต่เพียงพระองค์เดียว

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

7

- พระมหากษัตริย์จะมีอำนาจเด็ดขาดแต่เพียงพระองค์เดียว
- พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจในขอบเขตของทศพิธราชธรรมเป็นหลักธรรมที่ใช้เป็นแนวทางในการปกครองประเทศ

สมัยประชาธิปไตย

- พระมหากษัตริย์ทรงอยู่ในฐานะเป็นประมุขของประเทศ และเป็นสัญลักษณ์ความเป็นชาติ
- พระมหากษัตริย์จะมีอำนาจการปกครองลดน้อยลง
- พระมหากษัตริย์จะมีบทบาทมากขึ้น ทั้งทางด้านพิธีการ ด้านสังคม และด้านการปกครอง
- พระมหากษัตริย์เป็นผู้นำด้านชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

บทบาทของพระมหากษัตริย์

9

รัฐธรรมนูญ

บทบาททางการเมือง

ประชาชน

พระมหากษัตริย์กับรัฐธรรมนูญ

10

สาระสำคัญของพระมหากษัตริย์ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ดังนี้

- ทรงเป็นประมุขของประเทศ (มาตรา 2)
- ทรงใช้อำนาจอธิปไตยทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล (มาตรา 3)
- ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะผู้ใดจะละเมิดมิได้ (ม.8)
- ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย (มาตรา 10)
- ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะสถาปนาฐานันดรและพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ (มาตรา 11)
- ทรงเลือกและแต่งตั้งองคมนตรี (มาตรา 12)

พระมหากษัตริย์กับรัฐธรรมนูญ (ต่อ 1)

- ทรงให้องคมนตรีพ้นจากตำแหน่ง (มาตรา 16)
- ทรงเรียกประชุมเปิดและปิดรัฐสภา (มาตรา 128)
- ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี (มาตรา 171)
- ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจให้รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรี (มาตรา 183)
- ทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังพระราชบัญญัติ (มาตรา 184)
- ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการตราพระราชกฤษฎีกา (มาตรา 187)
- ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศใช้และเลิกใช้กฎอัยการศึก (มาตรา 188)

พระมหากษัตริย์กับรัฐธรรมนูญ (ต่อ 2)

- ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศสงคราม (มาตรา 189)
- ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่นกับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ (มาตรา 190)
- ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ (มาตรา 191)
- ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการถอดถอนฐานันดรศักดิ์และเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ (มาตรา 192)
- ทรงแต่งตั้งข้าราชการฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือน (มาตรา 193)
- ทรงแต่งตั้งผู้พิพากษา ตุลาการ และทรงให้พ้นจากตำแหน่ง (มาตรา 200)

พระมหากษัตริย์กับบทบาททางการเมือง

13

- การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย พระมหากษัตริย์ มีสิทธิบางประการ คือ
- ไม่ต้องรับผิดชอบในการบริหารราชการแผ่นดินโดยตรง
- แต่มีส่วนในการพิจารณาวินิจฉัยและให้คำแนะนำ ตักเตือนหรือแสดงความคิดเห็นในกิจการบ้านเมือง แก่ รัฐบาล รัฐสภา และหรือองค์กรอื่นใด เพื่อปกป้องความเสียหายอันอาจเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อประเทศ

พระมหากษัตริย์กับบทบาททางการเมือง (ต่อ 1)

14

- ทรงพระราชทานคำปรึกษา กรณีที่คณะรัฐมนตรีนำปัญหาขึ้นทูลเกล้าฯ ขอพระราชทานคำปรึกษา
- ทรงอาจให้การสนับสนุนการกระทำหรือกิจการใด ๆ ของรัฐบาลหรือเอกชนก็ได้ เช่น โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ เป็นต้น

พระมหากษัตริย์กับประชาชน

15

พระราชกรณียกิจกับประชาชน

ด้านพิธีการ

ด้านการสงเคราะห์ประชาชน

ด้านการเมืองการปกครอง

ด้านพิธีการ

16

- มีรัฐพิธีและพระราชพิธี (พิธีที่เกี่ยวข้องกับประชาชน)

- **รัฐพิธี**

การเปิดประชุมรัฐสภา

การต้อนรับประมุขของต่างประเทศ

- **พระราชพิธี** (พิธีที่เกี่ยวข้องกับประชาชน)

พระราชพิธีแรกนาขวัญ

พระราชพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา

ระดับอุดมศึกษา เป็นต้น

ด้านการสงเคราะห์ประชาชน

17

- ทรงเป็นผู้นำในการสงเคราะห์ประชาชน โดยเฉพาะประชาชนในชนบทท้องถิ่นรุกรันดารให้มีอาชีพและชีวิตที่ดีขึ้น

โครงการที่พระองค์ทรงดำเนินการ คือ

- โครงการพัฒนาที่ดิน (ที่รกร้าง)
- โครงการด้านการเกษตร
- โครงการชลประทาน
- โครงการส่งเสริมอาชีพและความเป็นอยู่ของราษฎร
- โครงการศึกษา

โครงการพัฒนาที่ดิน

18

- เป็นโครงการพัฒนาที่ดินที่รกร้างว่างเปล่า หมดสภาพจากการเป็นป่าสงวนแห่งชาติ โดยจัดสรรให้ราษฎรเข้าไปทำกินแต่ไม่มีสิทธิจำหน่าย เช่น
- โครงการหุบกะพง จังหวัดเพชรบุรี
- โครงการดอยขุนห้วย จังหวัดเพชรบุรี
- โครงการหนองพลับ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- โครงการทะเลอู จังหวัดนราธิวาส
- โครงการทุ่งลุยลาย จังหวัดชัยภูมิ

โครงการด้านการเกษตร

19

- ❑ ทรงส่งเสริมการเกษตรโดยการแจกจ่ายพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ให้ราษฎรนำไปเพราะปลูกและเลี้ยง โดยให้หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบ มีหน้าที่หาตลาดสำหรับจำหน่ายผลผลิต เช่น
- ❑ โครงการเกษตรที่สูงภาคเหนือ
- ❑ โครงการส่งเสริมปศุสัตว์
- ❑ โครงการธนาคารข้าว
- ❑ โครงการหลวงพัฒนาชาวเขา
- ❑ โครงการทดลองปลูกต้นไม้เมืองหนาว
- ❑ โครงการอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล

โครงการชลประทาน

20

- ทรงแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำสำหรับการเพาะปลูกและการบริโภค
- ทำให้ท้องที่มีน้ำใช้ตลอดปีและลดปัญหาน้ำท่วมในฤดูน้ำหลากได้ เช่น
โครงการลุ่มแม่น้ำป่าสัก
โครงการสร้างเขื่อนขุนด่าน ฯ

โครงการส่งเสริมอาชีพและความเป็นอยู่ของราษฎร

21

ทรงริเริ่มโครงการส่งเสริมอาชีพ เช่น

- โครงการเลี้ยงปลาในนาข้าว
- โครงการหม่อนไหมสมเด็จ
- โครงการประมงพระราชทาน

โครงการศึกษา

22

- ❑ โครงการจัดทำสารานุกรมสำหรับเยาวชน
- ❑ โครงการโรงเรียนร่มเกล้า (โรงเรียนห่างไกล)
- ❑ โครงการโรงสีข้าวสวนจิตรลดา
- ❑ โครงการโคนมสวนจิตรลดา
- ❑ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน จังหวัดฉะเชิงเทรา
- ❑ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย จังหวัดเพชรบุรี
- ❑ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน จังหวัดจันทบุรี
- ❑ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ จังหวัดเชียงใหม่

ด้านการสงเคราะห์ประชาชน

23

- การให้ความรู้เรื่องหลักการในการบริหารจัดการที่ดินและน้ำแก่ราษฎร ทรงพระราชทานพระราชดำริ ทฤษฎีใหม่ หรือที่เรียกว่า เกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อใช้ในการแก้ไขการขาดแคลนน้ำใช้ ทฤษฎีนี้มี 3 ชั้น
 - ชั้นที่ 1 การจัดสรรพื้นที่อยู่อาศัยและที่ทำงาน
 - ชั้นที่ 2 ให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์
 - ชั้นที่ 3 ติดต่อประสานงานเพื่อจัดหาทุนหรือแหล่งเงิน
- การให้ความรู้ในเรื่องแนวทางการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยยึดหลักทางสายกลาง ซึ่งรัฐบาลได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 -2549)

ด้านการเมืองการปกครอง

24

- พระองค์ทรงออกเยี่ยมเยียนดูแลทุกข์สุขของประชาชนทุกภาคของประเทศ
- ทำให้เกิดขวัญและกำลังใจแก่ประชาชน และ
- เกิดความผูกพันทางจิตใจระหว่างพระมหากษัตริย์กับประชาชน
- ทำให้การปกครองของรัฐบาลเป็นไปโดยง่ายขึ้นในภาวะที่บ้านเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ (กรณี 14 ตุลาคม 2516)